

KeTJA Kennisportaal

Vraag (Jeugdplatform, voorjaar 2016): *Hoe gaan pleegzorginstellingen in Amsterdam om met etnische diversiteit bij pleegzorgplaatsingen?*

Antwoord: is gegeven door Ellen Schulze en Yvonne Geene van Spirit; de grootste pleegzorgaanbieder in de regio Amsterdam. Marjolijn Distelbrink van het Verwey-Jonker Instituut interviewde hen (voorjaar 2016). Een belangrijke bron voor meer achtergrondinformatie is de richtlijn Pleegzorg.

Interview met Spirit

Voor hoeveel kinderen in Amsterdam met een niet-Nederlandse (specifiek niet-westerse) achtergrond zoekt Spirit jaarlijks een plek in een pleeggezin?

Kinderen voor wie een pleeggezin wordt gezocht, kunnen via het eigen netwerk (netwerkpleegzorg) of via een gezin uit het pleegzorgbestand (bestandspleegzorg) worden geplaatst. Voor de bestandsplaatsingen zijn er cijfers naar etnische herkomst van kinderen bekend. In 2015 is voor 78 Amsterdamse kinderen met een niet-westerse achtergrond een plek in een bestandspleeggezin aangevraagd. De vier grootste groepen kinderen met een niet-westerse achtergrond zijn in volgorde van grootte: Surinaams, Marokkaans, Antilliaans en Ghanees. Daarnaast is voor 15 Amsterdamse kinderen met een niet-westerse achtergrond een crisispleeggezin aangevraagd. Plaatsing in een crisispleeggezin betekent dat er op heel korte termijn een gezin wordt gezocht. Bij elkaar ging het dus om 93 kinderen. Het aandeel niet-westerse Amsterdamse kinderen is 31%. In totaal werd erin 2015 namelijk voor 300 kinderen (incl. crisispleegzorg) een plek in een bestandspleeggezin gevraagd.

Hoe gaat Spirit om met etnische diversiteit bij pleegzorgplaatsingen? Lukt het om kinderen bij een gezin met een vergelijkbare achtergrond te plaatsen? Is dat een streven?

Een pleeggezin kan dus worden gezocht onder personen die zich als pleegouder hebben ingeschreven bij Spirit (bestandspleegzorg) of via netwerken rond gezinnen (netwerkpleegzorg). In Amsterdam streven we zoveel mogelijk naar netwerkplaatsingen. Bij moslimkinderen lukt het vaak om een gezin in het netwerk/de eigen gemeenschap te vinden. Omdat er veel Surinaamse pleegouders in het bestand zitten, kunnen veel Surinaamse kinderen vrijwel altijd geplaatst worden bij een gezin met dezelfde herkomst. Voor geval zij niet via netwerkplaatsingen geholpen zijn. Kinderen met een niet-Nederlandse achtergrond komen ook wel bij autochtone gezinnen of gezinnen met een andere niet-Nederlandse herkomst terecht. De laatste tijd wordt vaker actief gezocht naar gezinnen in de omgeving van kinderen (bijvoorbeeld via school, of dezelfde sportclub, kerk of moskee). Dat heet kindgerichte werving; een methode die bij Flexus in Rotterdam ook wordt gebruikt.

Zoekt Spirit actief naar pleegouders met een niet-Nederlandse achtergrond? Is dat nodig?

Spirit gaat altijd in op verzoeken om bijvoorbeeld voorlichtingen te geven bij migrantenzelforganisaties of religieuze instellingen. In die zin wordt er wel actief op ingezet. In het verleden is ook samengewerkt met bijvoorbeeld Sensa Zorg om islamitische pleegouders te zoeken. Vooral voor moslimkinderen blijkt het namelijk belangrijk om een gezin met dezelfde religieuze achtergrond te vinden. Het kan overigens soms wel even duren voor Islamitische aspirant pleegouders die zich melden ook daadwerkelijk een moslimkind geplaatst krijgen. Want jaarlijks is het aantal moslimkinderen voor wie een plek wordt gezocht klein, én plaatsing is niet altijd vanzelfsprekend bij een moslimgezin in het bestand. Er spelen zoveel factoren een rol bij matching. Dit kan bij pleegouders wel leiden tot demotivatie.¹

Is een kind altijd het beste af in een gezin met dezelfde herkomst?

Niet altijd. Als een kind bijvoorbeeld uit een echt sportgezin komt, kan het belangrijker zijn om een gezin te zoeken waarin sport ook heel belangrijk is. Belangrijker dan bijvoorbeeld een gezin met dezelfde herkomst. Binnen etnische groepen is veel variatie, bijvoorbeeld in de manier waarop religie wordt beleefd of de plek die religie inneemt in het dagelijks leven van een gezin. Een reden om een kind bij het gezin van de eigen herkomst of de eigen religieuze achtergrond onder te willen brengen, is dat dit vaak gemakkelijker tot acceptatie bij de biologische ouders leidt. Dat is een belangrijke factor voor een geslaagde plaatsing en voor een succesvolle terugkeer naar het eigen gezin op het moment dat dit weer mogelijk is.² Sommige biologische ouders willen overigens graag dat hun kind juist bij een gezin van een *andere* herkomst of religie wordt geplaatst. Bijvoorbeeld omdat het kind zodoende ook met andere werelden in aanraking komt. Dit zien we bijvoorbeeld wel eens bij verzoeken om weekendpleegzorg (opvang alleen in het weekend) van niet-westerse ouders. Ook kan plaatsing bij een ander islamitisch pleeggezin leiden tot gevoelens van schaamte bij de islamitische biologische ouders.

Hoe wordt er gezorgd dat kinderen die bij een gezin van een ander geloof of een andere herkomst worden geplaatst toch in contact kunnen blijven met hun eigen wortels of religie?

Pleegouders worden tijdens de intake en tijdens het opleidingstraject al gewezen op het belang van respect voor de achtergrond van kinderen. Zij worden gestimuleerd ruimte te geven aan de geloofsvulling van kinderen, of hen te ondersteunen bij hun zoektocht naar de eigen etnische identiteit. Er zijn pleegouders die met kinderen meegaan naar de moskee of kerk waarbij ze waren aangesloten, of die zorgen dat kinderen dit met een familielid kunnen doen. Pleegouders worden – als een kind eenmaal in het gezin is geplaatst - begeleid door pleegzorgwerkers, die op dit punt ook kunnen ondersteunen.

¹ De samenwerking tussen migrantenzelforganisaties en pleegzorginstellingen leidt overigens niet altijd als vanzelf tot meer moslimouders in het bestand. Het Verwey-Jonker Instituut voert op dit moment een onderzoek uit naar wat er mis gaat en goed gaat in dit soort samenwerkingen, en wat eventueel beter kan. In 2017 zijn de resultaten bekend. Contactpersoon: Marjolijn Distelbrink (zie onderaan dit document). In 2015 deed het instituut al onderzoek naar de vraag of pleegzorginstellingen landelijk rekening houden met religie en culturele achtergrond, en of zij moeite doen om ouders uit bepaalde groepen te werven. Zie hiervoor <http://www.kis.nl/publicatie/de-rol-van-etniciteit-cultuur-en-religie-de-pleegzorg>.

² Zie hiervoor ook de richtlijn pleegzorg; een lopend onderzoek van het Verwey-Jonker Instituut, waarin literatuur over matching op een rij is gezet (contactpersoon Marjolijn Distelbrink). Er is nog weinig wetenschappelijk bewijs voor positieve(r) effecten van matching naar etnische herkomst.

Het jeugdstelsel is per 2015 veranderd. Wat moeten ouder-en-kindadviseurs of medewerkers van Samen DOEN teams weten over pleegzorg?

De belangrijkste verandering is dat kinderen nu via allerlei wegen worden aangemeld bij pleegzorg. Via huisartsen, ouder-en-kindteams (OKT's), Samen DOEN teams, et cetera. Onze ervaring is dat er meer crisisplaatsingen zijn dan voorheen. Het lijkt erop dat pleegzorg op een later moment wordt ingeschakeld dan eerst. Weekendpleegzorg is niet altijd even bekend, terwijl dit juist een vorm is die bij lichtere problemen ingezet kan worden. Door inzet van weekendpleegzorg kunnen overbelaste ouders ontlast worden. Hierdoor lukt het vaak om kinderen thuis te laten wonen en kan uithuisplaatsing voorkomen worden. Onze ervaring is dat aanmeldingen voor weekendpleegzorg soms te laat komen. Dan vraagt de situatie eigenlijk al om meer. In het OKT wordt natuurlijk ook gezocht naar oplossingen in het netwerk om ouders even te ontlasten. Weekendpleegzorg kan echter soms een betere oplossing zijn, omdat het structureel is (bijv. eens per maand) en ouders dan niet zelf steeds om hulp hoeven vragen bij mensen in hun netwerk. Het zou goed zijn als er meer wordt uitgewisseld tussen pleegzorgwerkers en het OKT/Samen Doen, bijvoorbeeld over wanneer (weekend)pleegzorg een goede oplossing kan zijn.

Meer weten?

Wie vragen heeft aan Spirit over pleegzorg kan contact opnemen met het Servicepunt pleegzorg en verblijf van Spirit op telefoonnummer 020 – 5400 440. Dit is het centrale punt waar alle aanmeldingen voor pleegzorg (maar ook voor andere vormen van verblijf) binnenkomen. De medewerkers kunnen alle informatie over pleegzorg verschaffen.

Literatuur lezen over matching? Neem contact op met Marjolijn Distelbrink (mdistelbrink@verwey-jonker.nl). Het Verwey-Jonker Instituut maakte een overzicht. Literatuur is ook te vinden in de onderbouwing van de richtlijn pleegzorg. http://www.richtlijnenjeugdhulp.nl/wp-content/uploads/2015/08/Richtlijn-Pleegzorg_Onderbouwing_Beveiligd.pdf

Meer lezen over Pleegzorg? De richtlijn pleegzorg is te vinden op <http://www.richtlijnenjeugdhulp.nl/pleegzorg/>.

Auteur van deze tekst: Marjolijn Distelbrink, Verwey-Jonker Instituut. Interview gehouden in juni 2016, verschenen Juli 2016